

Yrkeshögskolan

RAPPORT 2023

Områdesanalys: Teknikområden inom sjukvården

PUBLICERAD: 2023-05-17

UPPDATERAD: –

DNR: MYH 2023/475

ISBN: 978-91-89163-74-4

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehåll

Inledning	3
Innehåll.....	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar.....	4
Avstämningar.....	4
Yrkeshögskolans statistik.....	5
Bedömning av platsernas utveckling.....	5
Teknikområden inom sjukvården	6
Utfall ansökan 2022.....	7
Resultat från genomförda utbildningar.....	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan.....	12
Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt.....	14
Definitioner	15

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer så som bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Teknikområden inom sjukvården

Denna områdesanalys omfattar utbildningsinriktningar som leder till tekniskt inriktade yrkesområden inom hälso- och sjukvården.

Instrument- och steriltekniker

SUN-KOD
725xa

Ortopedtekniker/fotortist

SUN-KOD
725xd

**Övriga tekniskt inriktade
vårdutbildningar**

SUN-KOD
725xy

Utfall ansökan 2022

Utbildningsinriktning	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Instrument- och steriltekniker	2	2
Ortopedtekniker/fotortist	2	1
Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar	4	0

Källa: MYH

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktning	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Instrument- och steriltekniker	315	210	315	70	35	
Ortopedtekniker/fotortist	50		30		30	
Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar*	70	95	65			

*I övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar ingår utbildningar inom välfärdsteknik för undersköterskor och stödassistenter men också utbildningar som handlar om att leda och samordna digitalisering i vård och omsorg.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2023 påverkar i huvudsak slutåren 2025–2026 och framåt. Detta beroende på att utbildningarnas längd varierar mellan 100 och 400 yrkeshögskolepoäng. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökanstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt. Utbildningar till instrument- och steriltekniker har föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll. Det innebär att utbildningarna måste ha samma omfattning och läranderesultat.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktning	2019	2020	2021
Instrument- och steriltekniker	69 %	78 %	81 %
Ortopedtekniker/fotortist*	47 %	..	68 %
Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar	83 %	50 %	..
Totalt för yrkeshögskolan	71 %	72 %	70 %

*Utbildningar i utbudet har avslutats vartannat år, därför finns endast uppgifter för åren 2019 och 2021 i ovanstående tabell.

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2021).

			Överensstämmelse arbete-utbildning			
	Andel i arbete	Felmarg. ±	Helt/till största delen	Felmarg. ±	Till viss del	Felmarg. ±
Instrument- och steriltekniker	94 %	5 %	82 %	9 %	12 %	8 %
Totalt för yrkeshögskolan	91 %	1 %	65 %	1 %	25 %	1 %

Angivet med 95 procents konfidensintervall.

Källa: SCB.

Uppgift finns endast för instrument- och steriltekniker. Antalet observationer för resterande utbildningsinriktningar är för få för att kunna visas.

Andel outnyttjade platser per startår.

	2020	2021	2022
Instrument- och steriltekniker	3 %	1 %	0 %
Ortopedtekniker/fotortist	–	38 %	100 %
Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar	0 %	0 %	0 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	9 %	12 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Instrument- och steriltekniker har de två senaste åren uppnått en högre examensgrad än genomsnittet för yrkeshögskolan. Ortopedtekniker/fotortist har endast haft examinerade för åren 2019 och 2021. Resultaten mellan de båda åren skiljer sig kraftigt åt men examensgraden ligger nu nära genomsnittet för yrkeshögskolan.

Resultaten avseende andel i arbete och arbetets överensstämmelse är även de mycket goda för instrument- och steriltekniker med siffror som ligger över genomsnittet för yrkeshögskolan.

Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar har de senaste tre åren fyllt sina platser helt. Instrument- och steriltekniker fyller också sina platser i mycket hög grad. Andelen outnyttjade platser är dock hög för ortopedtekniker/fotortist. Den låga nyttjandegraden för ortopedtekniker/fotortist 2022 förklaras av att en omgång av utbildningen till fotortist ställdes in under pandemin.

Slutsats

Instrument- och steriltekniker är den större utbildningsinriktningen av de tre. Den har föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll och är en tydlig yrkesroll vilket sannolikt är en god grund för bra resultat. De två andra utbildningsinriktningarna innehåller få utbildningar vilket gör att det inte går att visa resultat för andel i arbete och arbetets överensstämmelse. Det kan också bli stora fluktuationer från ett år till ett annat.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Instrument- och steriltekniker

Instrument- och steriltekniker arbetar på steril- och operationsenheter eller på tandvårdskliniker. Kompetensen krävs för att sjukhus och läkarmottagningar ska kunna utföra kirurgiska ingrepp. Vanliga arbetsuppgifter är instrumentvård, funktionskontroller, paketering av kirurgiska instrument samt ansvara för desinfektions- och steriliseringsprocesser.

Yrkehögskolan är den utbildningsform som utbildar instrument- och steriltekniker. Tidigare internutbildades undersköterskor eller annan likvärdig personal, men sedan 2018 finns en föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll som utbildningarna måste följa.

Enligt 2021 års rekryteringsenkät från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) uppgav drygt 90 procent av de svarande regionerna att de hade försökt rekrytera instrument- och steriltekniker. Drygt hälften av de svarande uppgav att det var brist på sökande och 25 procent uppgav att det var balans. Åtta procent uppgav god tillgång. I den föregående enkäten från 2019 uppgav 70 procent att det var brist på sökande.

På frågan om vad regionerna tror om antalet anställda på tre års sikt, uppgav knappt 30 procent av de svarande regionerna att antalet anställda skulle öka att jämfört med knappt 40 procent i föregående enkät.

Ett utvecklat hållbarhetsarbete inom sjukvården med minskad förbrukning av engångsartiklar och ett ökat användande av instrument som går att sterilisera för att användas på nytt, kan komma att driva upp efterfrågan på instrument- och steriltekniker.

Ortopedtekniker/fotortist

Ortopedtekniker och fotortister arbetar på någon av landets cirka 50 ortopedtekniska enheter på sjukhusen i Sverige. Det är en liten nischad arbetsmarknad där endast ett fåtal per ort/region behövs. I regionerna sköts den ortopedtekniska verksamheten antingen i offentlig regi eller av olika privata aktörer, det varierar mellan regionerna. Utöver det finns även några privata tillverkningsföretag.

Enligt Ortopedtekniska Branschrådet (OTB) finns det cirka 250 ortopedtekniker i Sverige. Det är en yrkesroll med materialkunskap som arbetar patientcentrerat i team med att prova ut, anpassa och tillverka ortopedtekniska hjälpmedel som exempelvis proteser och ortoser. Arbetet kräver kompetens i produktions- och tillverkningsteknik, där tekniken måste anpas-

sas till individuella lösningar. Enligt OTB får i stort sett alla med utbildning jobb eftersom arbetsmarknaden är så smal. Enligt branschen råder det för närvarande relativt god balans mellan efterfrågan på ortopedtekniker och antal platser på utbildningen.

Fotortist är en yrkesroll som är internationellt etablerad men som ännu är relativt okänd i Sverige, menar OTB. Fotortister har en fördjupad kompetens om fötter, från knäna och nedåt. De jobbar med att analysera och utvärdera funktionen i fötter och behandlar olika åkommor i fot, ankel och underben samt hjälper personer att bevara eller återfå rörlighetsförmågan genom att utforma och tillverka hjälpmedel som exempelvis skor och fotortoser. OTB beskriver yrkesrollen som en specialist med patientkontakt. De arbetar ofta i lag med till exempel sjukgymnast, arbetsterapeut, läkare och fotvårdare. Enligt OTB finns ett akut behov av yrkesrollen eftersom det endast har examinerats en kull från yrkeshögskolan. Enligt OTB har vissa företag internutbildat personal då det råder sådan kompetensbrist. Detta är inte önskvärt från branschens sida eftersom det inte är patientsäkert. Risker är att personer som inte har relevant utbildning ansvarar för patienter med stora vårdbehov, exempelvis patienter med diabetesrelaterade fotsår.

Inom det ortopedtekniska området finns även yrkesrollen ortopedingenjör, som är ett legitimationsyrke som utbildas på universitet/högskola. Den yrkesrollen är bredare än fotortist då ortopedingenjören tillverkar hjälpmedel till hela kroppen. Ortopedingenjör är också ett bristyrke enligt OTB.

På grund av den teknologiska utvecklingen genomgår det ortopedtekniska området en stor förändring med avseende på CAD/CAM, nya material och nya komponenter, menar OTB. Trenden går mot mer centraliserad tillverkning och ökat fokus på patienthantering ute på avdelningarna. Detta kan leda till att det kommer att behövas färre ortopedtekniker men fler fotortister på avdelningarna. Behovet av ortopedtekniker flyttas istället till orter med central tillverkning.

Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar

De utbildningar inom välfärdsteknik som ligger inom denna utbildningsinriktning bedrivs idag som program och kom till innan kurser inom yrkeshögskolan växte fram som ett utbildningsalternativ. Myndigheten bedömer nu att efterfrågan på kompetensutveckling mot välfärdsteknik för brukarnära personal kan tillgodoses genom YH-kurser snarare än YH-program.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser som avslutas per år i respektive regioner/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Antal utbildningsplatser till *instrument- och steriltekniker* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Dalarna	35	35	35			
Halland	35					
Skåne	35	35	35	35	35	
Skåne och Västra Götaland*	35	35	35			
Stockholm	35	35	35			
Stockholm och Örebro*		35	35	35		
Västerbotten	70		35			
Västra Götaland	35	35	35			
Östergötland	35		70			

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildningen kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.
Källa: MYH.

Instrument- och steriltekniker behövs över hela landet i varierande omfattning. Det finns utbildningar i utbudet som ges på distans vilket kan göra dem tillgängliga för studerande från hela landet.

Antal utbildningsplatser till *ortopedtekniker/fotortist* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Jönköping	50		30		30	

Källa: MYH.

Efterfrågan på ortopedtekniker och fotortister finns över hela landet, men de volymer som behövs är inte så stora. Det finns numera utbildningar i utbudet som ges på distans vilket kan göra dem tillgängliga för studerande från hela landet. Enligt branschen råder generellt störst brist på kompetens i Region Stockholm, Västra Götalandsregionen och i Norrlandsregionerna.

Antal utbildningsplatser till *övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

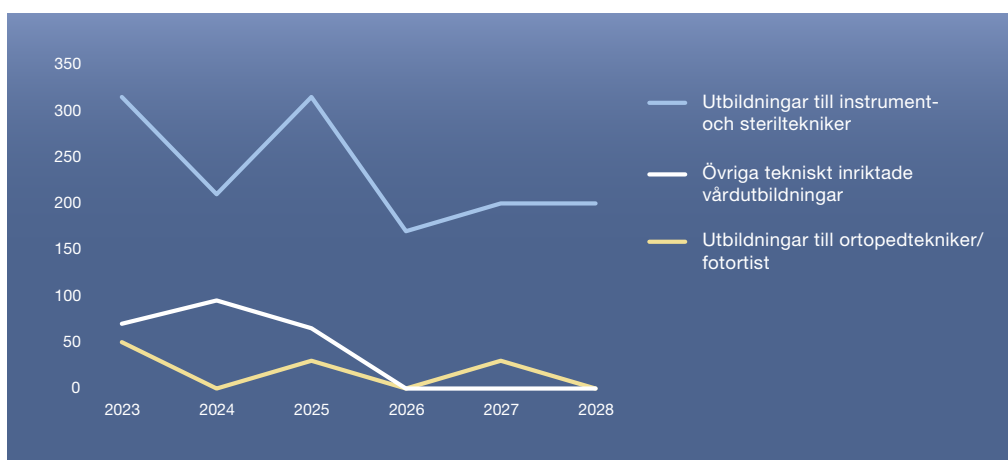
Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Skåne, Västra Götaland och Östergötland*		35	35			
Stockholm	35					
Västra Götaland	35	60	30			

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildningen kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt

Myndigheten bedömer att platser med slutår kommer att utvecklas enligt följande för perioden 2023–2028.

Bedömningen bygger på att följande volymer beviljas i ansökan 2023

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar. För utbildningsinriktningar som får noll platser i tabellen kan det till exempel vara så att det beviljats platser föregående år. Se diagrammet ovan för bedömningen av platsernas utveckling över tid.

Bedömningen kommer att ses över årligen, i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Utbildningsinriktningar	Platser (cirka)
Instrument- och steriltekniker	100 platser för start 2024
Ortopedtekniker/fotortist	0 platser för start 2024
Övriga tekniskt inriktade vårdutbildningar	0 platser för start 2024

DEFINITIONER

Andel i arbete	De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen. Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen samt till viss del använts. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Examensgrad	Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad. Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen. Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har. För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.
Konfidensintervall	Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen $\pm$, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).
Outnyttjade platser	Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.
SUN-inriktningar	Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav). Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se